

Ce nu spune recentul Raport ARACIS

A aparut zilele acestea un raport al ARACIS (Agentia Romana de Asigurare a Calitatii in Invatamantul Superior), intitulat "Barometrul Calitatii 2009"

Desi, *"La nivel european, în contextul implementării Procesului Bologna, învățământul superior din România se bucură de aprecieri pozitive și de o imagine buna", "Universitățile romanesti nu numai că nu se află în niciuna din clasificările europene sau globale ale celor mai bune instituții de învățământ superior, dar nu se află nici în topul primelor 5 destinații de studii pentru studenții niciunei țări europene"*.

Aceasta este aprecierea de inceput a Barometrului.

Tot pentru contextualizare sa adaugam si aprecierile Comisiei Miclea: Invatamantul romanesc este **"este ineficient, nerelevant, inechitabil și de slabă calitate"**, "Nepotismul, clonarea imposturii pe criterii de „gașcă”, corupția sunt fenomene comune în universitățile românești", "Cu excepția unor insule izolate de excelență, datorate mai degrabă meritelor personale decât politicilor instituționale, calitatea personalului de predare și cercetare din universități este la un nivel foarte scăzut".

In lumina acestor aprecieri si a faptului, devenit perceptie comuna, ca universitatile de stat sau private sunt, in prea mare masura, **"fabrici"** de diplome, profitand de naivitatea studentilor si de lipsa de exigenta a angajatorilor, sa urmarim ce vrea sa ne spuna Barometrul, **insistand pe ce nu vrea sa spuna.**

De la inceput Raportul ARACIS ne avertizeaza ca "că orizontul multi-contextual de evaluare a calității învățământului superior este, până la urmă, unul subiectiv, chiar dacă este bazat și pe date obiective". Adica, sa intelegem ca evaluarea calitatii se bazeaza, predominant, pe "perceptii" ale diversilor actori din campul educational, asa ca si aprecierile negative, de tipul **"fabrici"** de diplome sunt tot perceptii, si ca orice perceptie trebuie preluata cu precautie si indoiala.

Adica nimic nu e sigur pe lumea asta si, prin urmare, nici evaluarile invatamantului superior!

Studiul opereaza cu 40 de indicatori, din trei categorii (de input, de proces, de output/outcome si feedback), colorati in verde, galben si rosu, in functie de starea pozitiva, moderata sau negativa a indicatorilor de calitate.

Calitatea educatiei superioare în termeni de rezultate este deficitară pana si in aprecierea ARACIS: din cei 15 indicatori de tip rezultat, 7 descriu o stare negativă, 7 descriu o stare moderată și doar unul singur descrie o stare pozitivă.

Din pacate, nici universitatile si nici ARACIS nu opereaza cu un alt criteriu important: numarul de absolventi care intra in piata muncii, in primele 18 luni de la absolvire, in specialitatea studiata. Ca sa nu mai adaugam si media salariilor obtinute. Daca ar fi operat cu un astfel de indicator ar fi aflat, conform unor evaluari, ca doar 20% dintre absolventi reusesc “performanta” descrisa de acest indicator. Adica universitatile romanesti, cele de stat pe bani publici, reusesc “impresionantul” randament de 20%! Pe banii nostri, ai contribuabililor!

Daca studiul cuprindea si acest indicator, merita aprecierea de “seriozitate”.

Ce-i drept si Raportul recunoaste: “Cum acești indicatori vizează **rezultate** ale învățământului superior, concluzia este mai degrabă alarmantă: ***dacă nu introducem corecții mari și rapide, în sistem și în universități, riscăm să avem universități tot mai puțin performante, diplome tot mai multe, competențe individuale de tip profesional tot mai puține și, în final, o lipsă cronică de competitivitate europeană***”

“Conform unor estimări, încă insuficient fundamentate, puțin peste 20% dintre universități, într-o variantă generoasă, si doar 5%, într-o variantă mai exigentă, reusesc să releve rezultate remarcabile în cercetare si să producă absolventi competitivi national si mai ales european”

Curajoasa concluzie, doar ca ar fi credibila daca ARACIS **si-ar asuma public** partea de responsabilitate pentru aceasta stare de lucruri. Dar n-o face. Se lauda doar ca a intrat in asociatiile ENQA si EQAR. Ca si cum, daca domeniul pe care-l pastoreste se afla in situatia pe care singura o recunoaste, se poate totusi vorbi de “calitatea” ARACIS! Adica ceva de genul “operatia reusita, pacientul mort”!

Exista aici un paradox: ARACIS considera ca misiunea sa este sa “faca fotografii”, din cand in cand, avand in obiectiv sistemul de invatamant superior. Doar ca si in titulatura sa se precizeaza altceva: este agentia de “asigurare” a calitatii. Ori asigurarea nu se face doar cu poze. Si chiar de-ar fi asa, pe baza caror “poze” a acordat ARACIS “grad ridicat de incredere” la 14 universitati din 18 evaluate? Cate propuneri de inchideri de universitati, facultati si programe de studii a facut Ministerului Educatiei ori Guvernului si nu a fost ascultat? Aceste informatii le-am fi vrut in Raportul aflat in discutie.

Indicatorul: raport intre numarul de studenti si numarul de cadre didactice.

“În primul rând, la nivel general, a apărut **un decalaj între numărul de studenti și numărul de cadre didactice**. Creșterea numărului de studenti a fost mult mai rapidă decât creșterea numărului de cadre didactice. Acest lucru a făcut ca raportul dintre numărul de studenti și numărul de cadre didactice să crească de la 13,8 la 1, în 1990/1991, la 25,7 la 1, în 2006/2007. Altfel spus, în 16 ani, numărul mediu de studenti care revine unui cadru didactic aproape că s-a dublat. Această cifră, să reținem, se referă la valoarea medie. În unele universități și programe de studii, raportul este cu mult peste această valoare, luând, de exemplu, valoarea de 1/320”.

“În privința formelor de organizare a învățământului superior, *învățământul la distanță se află, în ultimii ani, într-o tendință de creștere accelerată*. Spre exemplu, dacă în 1999/2000 doar 2% din populația de studenți era înscrisă la această formă de învățământ, în 2006/2007, valoarea procentuală era de 23%. Rezultă o creștere de aproape 12 ori în numai 6 ani”.

Am vazut la universitatea Spiru Haret ce inseamna invatamant la distanta. 50.000 de studenti, de viitori profesori, ingineri, juristi, etc., care n-au vazut in toata perioada universitara cum arata un profesor la fata. N-au discutat niciodata cu el. Pana si examenul de licenta l-au dat cu computerul. Absolventi care nu pot nominaliza profesorii cu care au invatat. Doar o marca de calculator. Daca era vorba de formare continua, treaca mearga. Dar la majoritatea studentilor discutam despre formarea initiala, cand legatura cu profesorii reprezinta un fapt de viata si de spirit, inainte de a fi un prilej de preluare de cunostinte

Un alt indicator: Calitatea universităților românești măsurată prin destinațiile de studii ale studenților străini europeni

“Cifrele cu privire la studenții străini care aleg sistemul de învățământ superior românesc sunt încă scăzute prin comparație cu statele europene – într-o ierarhie de acest tip, România ocupând o poziție codașă. Această situație ne face să ne punem întrebări ce privesc atât gradul de competitivitate și de deschidere către spațiul european al educației pe care îl au universitățile românești, cât și capacitatea universităților românești de a crea/asigura condițiile necesare găzduirii studenților străini; toate acestea în condiții de subfinanțare din fonduri publice a învățământului superior”.

Chestia cu subfinanțarea din fonduri publice este hazlie. Adica ce-ar trebui sa primeze, finantarea si apoi calitatea sau invers? Nu de alta, dar de 20 de ani constatam ca invatamantul se tot indeparteaza de calitate. Ce garantie exista ca odata cu cresterea finantarii va creste si calitatea? Niciuna. Si totusi, o solutie exista. Sa fie finantati de la bugetul de stat de 5 ori mai putini studenti decat in prezent si atunci finantarea “per student” va fi de 5 ori mai mare.

Un indicator curajos: Percepțiile studenților cu privire la gradul de răspândire a corupției în universitățile românești.

“În ceea ce privește corupția, 68% dintre cei chestionați consideră că aceasta este *mult și foarte mult* răspândită în universitățile private, iar 60% în universitățile publice”.

Chiar si numai acest rezultat ar trebui sa conduca la oprirea finantarilor din bugetul public a tuturor universitatilor de stat. Adica noi, contribuabilii, trebuie sa finatam prin taxe si impozite institutii corupte in proportie de 60%! In cel mai bun caz. Probabil procentul este mult mai mare. Gasim aici tentatia de a cumpara o diploma universitara fara vreun alt efort, in afara aceluia de a scoate banii din punga proprie sau a parintilor. Daca asa vor sa se “joc” de-a universitatea unii studenti, s-o faca, dar pe banii lor, nu ai nostri. Iar cei seriosi si performanti sa aplice pentru burse sau sa ia credite de la banci pentru achitarea

studiilor universitare. Imbogatirea pe seama bugetului de stat si a naivitatii sau smecheriei unora trebuie sa inceteze! Poate actuala criza economica va deschide ochii guvernantilor si asupra acestui aspect.

Evaluarea CUC (Coalitia pentru Universitati Curate), din primavara anului trecut a starnit valuri de reprosurii si acuze, din partea ARACIS si a ministrului Ecaterina Andronescu, pentru ca in prezentul raport sa constate acelasi lucru: 60% coruptie in universitati.

Uluitoare sunt aprecierile cadrelor didactice asupra propriei activitati:

“Cadrele didactice consideră că facultatea în care predau îi ajută pe studenți să obțină abilitățile și competențele de care au nevoie la locul de muncă (90%), ca stagiile de practică din timpul facultății sunt de un real folos pentru pregătirea studenților (88%), că cursurile abordează problemele practice cu care absolvenții se pot confrunta la locul de muncă (68%) și că după încheierea studiilor studenților le va fi ușor să își găsească un loc de muncă (67%).”

Asta in timp ce mediul de afaceri reclama pe toate drumurile slaba pregatire a studentilor nostri, lipsa competentelor practice, neadecvarea cursurilor la cerintele pietei muncii autohtone si europene.

Lipseste insa multe alti indicatori, mult mai relevanti:

- Perceptia studentilor asupra plagiatului, la studenti si cadre didactice.
- Cum este perceput nepotismul universitar si managementul in “familie”.
- Cum se fac angajarile pe posturi si cum se acorda titlurile universitare si doctorale.
- Care este pozitia actorilor din sistem vis-a-vis de politizarea functiilor de conducere si amestecul politicului in “autonomia” universitara (Afirmatie a dlui Mihail Hardau, fost ministru al educatiei, actualmente senator si presedinte al comisiei de invatamant din senat: “universitatea Spiru Haret si alte universitati private controleaza Ministerul Educatiei si Parlamentul Romaniei”!)
- Cum percep studentii varsta de pensionare a cadrelor didactice.
- Ce parere au actorii universitari relativ la transparenta decizionala si a cheltuirii resurselor.
- Cum functioneaza comisiile de etica, cum se respecta cartea universitara.

Este pacat ca ARACIS n-a operat si cu acesti indicatori. Am fi avut ocazia sa aflam lucruri cel putin interesante. Dar, sa nu uitam, ARACIS e format tot din cadre didactice si nu stiu ce evaluatori din lumea asta si-ar fi dat cu stangul in dreptul. Iar scuza ca nu intra in sfera de activitate a ARACIS nu mai tine. Nu se poate ca principalele cauze care duc la lipsa de calitate sa nu faca obiectul de investigare a unei agentii de evaluare a calitatii invatamantului superior.

Concluzia nu poate fi decat una singura: universitarii isi apara cu indarjire salariile, pacalind studentii cu iluzia ca la intrarea in piata muncii vor fi asteptati cu urale si flori.

Cat de crunta va fi dezamagirea, nu mai e treaba lor. Iar contribuabilii platesc, platesc la greu, toata aceasta mistificare si ipocrizie.

Solutiile la aceasta stare de lucruri se regasesc in recomandările reuniunii de la Bergen a responsabililor europeni in educatie:

- *Autonomia totala a institutiei de învățământ superior* în alegerea unei agentii de asigurare a calitatii înregistrate de Registrul European
- Obligatia statelor membre ale procesului Bologna de a accepta evaluarile efectuate de orice agentie înscrisa la Registrul european si de a valida rezultatele acesteia

Ministerul Educatiei, Cercetarii, Tineretului si Sportului are toata libertatea, in lumina acestor recomandari, sa apeleze la agentii europene pentru a face, in sfarsit, lumina in aceasta zona tenebroasa.

Pana la urma ARACIS nu se poate deroba, cu toata accederea in EQAR, (Registrul European al Agentiilor de audit), de toata aceasta degradingolada in care se zbate de ani buni invatamantul superior romanesc. Miza uriasa este recunoasterea diplomelor romanesti in piata muncii europene si sunt deja multe tari care refuza sa ne recunoasca diplomele.

Studiul este mult mai amplu, dar sugerez ARACIS ca ar fi fost mai util sa raspunda la urmatoarele intrebari:

1. Cum a fost posibila eliberarea unor diplome false de stomatologie, la universitatea din Oradea, care ulterior acestui eveniment a primit de la ARACIS calificativul maxim, “grad ridicat de incredere”?
2. Cum este posibil ca din 18 universitati evaluate de catre ARACIS, 14 sa primeasca acelasi “grad ridicat de incredere”, cand scandalurile se tin lant in invatamantul superior romanesc?
3. Ce a facut ARACIS pentru a preintampina scandalul Spiru Haret de anul trecut?
4. Cum se explica evaluarile diametral opuse intre ierarhia realizata de CUC si cele realizate de ARACIS?
5. Cum tolereaza lipsa totala de transparenta a universitatilor, in domeniul selectarii personalului si a cheltuirii fondurilor publice?
6. Conducerea ARACIS este in conflict de interese atunci cand evalueaza universitatile din care provin membrii staffului sau?
7. ARACIS are cunostinta de faptul ca inaintea oricarei evalari, conducerile unor universitati strang bani de la salariati pentru “protocol”?
8. Ce face ARACIS cand constata ca o universitate functioneaza cu un numar de cadre didactice titulare sub cel prevazut de standarde?
9. Cum se explica faptul ca lista cu programe de studii autorizate provizoriu, dar neacreditate, a fost contrazisa chiar de ministrul educatiei?
10. Ce parere are ARACIS de cumulul de functii politice, administrative, de management universitar, de profesori, prezent la multe persoane?

Nu ne facem iluzii ca vom primi raspuns. Ca si alte institutii ale statului roman, ARACIS nu catadicseste sa dialogheze cu societatea civila, cu contribuabilii care le platesc salariile, chiar daca prin intermediul taxelor incasate. Prefera sa "pluteasca" undeva, in inaltul cerului, nemuritoare si reci.

In concluzie, toate acestea dovedesc cu prisosinta faptul ca universitatile sunt scapate de sub orice control la nivel educational, moral si legislativ iar "**macrodestabilizarea sistemului academic**" recunoscuta de toata lumea, (Comisia Prezidentiala, Societatea civila, Asociatiile Profesionale, evaluari internationale) a fost si este posibila cu complicitatea explicita a ARACIS si Ministerului Educatiei, anghinate ele inele in sistemul clientelar.

Stefan Vlaston este Presedintele asociatiei EDU CER, Educatie si Cercetare. Materialul a fost alcatuit cu contributia colegilor din asociatie, in special a dlui Prof. Univ. Dr. Gigel Militaru.